

X.F

1

Τα πρώτα βήματα

Η ζωή μοιάζει με μια πορεία που αρχίζει με μικρά

Η ζωή είναι μια πορεία

δύσκολα βήματα. Ο κάθε άνθρωπος συναντά μικρές ή μεγάλες δυσκολίες κάθε φορά που κάνει μια καινούρια αρχή. Μεγαλώνοντας, μαθαίνει να ξεχωρίζει τον κίνδυνο, το καλό και το κακό ενώ στη συνέ-

χεια πρέπει να κοπιήσει, για ν' αποκτήσει τις απαραίτητες γνώσεις. Όλ' αυτά γίνονται με μεγάλη προσπάθεια και βοήθεια από τους ανθρώπους που μας αγαπούν, μας φροντίζουν και μας δίνουν θάρρος να συνεχίσουμε. Η **εμπειρία** και η **παρουσία** τους είναι πολύτιμη και αναγκαία για κάθε **ξεκίνημα**.

Πρώτη η **οικογένεια** είναι εκείνη που μας δίνει τα απαραίτητα εφόδια, για να μπορέσουμε να σταθούμε στη ζωή. Στο **σχολείο** παίρνουμε μόρφωση, δηλαδή όλες εκείνες τις γνώσεις και τις αξίες που θα μας βοηθήσουν να γίνουμε χρήσιμοι άνθρωποι στην κοινωνία. Υπάρχει όμως και μια άλλη μεγάλη οικογένεια που ανήκουμε και η οποία παίζει σπουδαίο ρόλο στη ζωή μας. Αυτή είναι η **Εκκλησία του Χριστού**, που αποτελείται από πολλές **ενορίες**. Στην ενορία μαθαίνουμε από έμπειρους και πιστούς ανθρώπους να βαδίζουμε στο δρόμο του Θεού. Η Εκκλησία μάς δίνει δύναμη, που φυτεύεται μέσα μας σαν σπόρος. Ο σπόρος αυτός, που ολοένα μεγαλώνει, μας βοηθάει να ξεπερνάμε τις δυσκολίες της ζωής και να πατάμε σταθερά στα πόδια μας σε κάθε νέο **ξεκίνημα**.

Η οικογένεια, το σχολείο, η ενορία

Μαθαίνω τις λέξεις

εμπειρία: Η γνώση που αποκτώ, όταν ασχοληθώ αρκετά με κάτι.

παρουσία: Το να βρίσκομαι σε ένα μέρος. Εδώ σημαίνει, να βρίσκονται κάποιοι δίπλα μας, όταν τους έχουμε ανάγκη.

ενορία: Το σύνολο των πιστών (κατοίκων) της περιοχής που παίρνει συχνά το όνομά της από το ναό που βρίσκεται σ' αυτήν.

Βλέπω και μαθαίνω

Ο πίνακας του μεγάλου Έλληνα ζωγράφου Γ. Ιακωβίδη, «*Τα πρώτα βήματα*», δείχνει με πόση αγάπη και φροντίδα οι άνθρωποι που έχουν εμπειρία, μας βοηθούν να σταθούμε στα πόδια μας και μας δίνουν θάρρος να συνεχίσουμε.

Παρατηρήστε με πόση τρυφερότητα κρατάει η γιαγιά το εγγόνι της, θέλοντας να το βοηθήσει στα πρώτα του βήματα. Αλλά και με πόση λαχτάρα η μεγαλύτερη αδελφή ανοίγει την αγκαλιά της, για να δεχθεί το μωρό.

Γ. Ιακωβίδη, «Τα πρώτα βήματα», από το βιβλίο «Το Αιγαίο επίκεντρο ελληνικού πολιτισμού», εκδ. Μέλισσα.

Ανακαλύπτω και περιγράφω

Ζητώ από τους γονείς μου να μου δείξουν φωτογραφίες ή άλλα στοιχεία από:

- Τον πρώτο χρόνο της ζωής μου.
- Την πρώτη φορά που πήγα στο σχολείο.
- Τη συμμετοχή μου σε κάποιο άθλημα.
- Τις προσπάθειές μου στη ζωγραφική και στις κατασκευές.

Μπορώ να περιγράψω με λίγα λόγια τα συναισθήματά μου και τις αναμνήσεις μου.

Γράφω με ρυθμό

Στο δέντρο που είναι ζωγραφισμένο γράφω τα ονόματα όλων όσων με στηρίζουν στα πρώτα βήματα της ζωής μου:

- της μαμάς και του μπαμπά,
- του παππού και της γιαγιάς,
- της αδελφής ή του αδελφού,
- του νονού και της νονάς,
- των δασκάλων μου,
- των φίλων μου.

Με λίγα λόγια

- ✓ Η ζωή του ανθρώπου είναι μια πορεία που αρχίζει με μικρά δύσκολα βήματα.
- ✓ Μας βοηθούν και μας στηρίζουν εκείνοι που μας αγαπούν.
- ✓ Η εμπειρία και η παρουσία τους είναι πολύτιμη και αναγκαία σε κάθε ξεκίνημα.
- ✓ Η οικογένεια, το σχολείο και η Εκκλησία μέσα από τις ενορίες είναι μερικά παραδείγματα αυτών που μας στηρίζουν.

Με μία φράση

Όπως για κάθε ξεκίνημα στη ζωή μας είναι πολύτιμη και αναγκαία η παρουσία έμπειρων ανθρώπων, έτσι είναι απαραίτητη και στα πρώτα βήματα της πορείας μας προς το Θεό.

2

Πού οδηγεί ο δρόμος;

Είδαμε ότι στα πρώτα βήματά του στη ζωή κάθε άνθρωπος έχει κοντά του, για να τον στηρίζουν, τους γονείς του, το σχολείο, την Εκκλησία.

*Στο δρόμο
της ζωής*

Είναι έτοιμος λοιπόν να βαδίσει το δρόμο της ζωής. Να γνωρίσει, να μάθει, να ανακαλύψει, να δημιουργήσει και να συνεργαστεί με τους συνανθρώπους του, ώστε να πετύχει το σκοπό του. Κάθε κίνηση που κάνει έχει κάποιο λόγο. Όπως ο αθλητής τρέχει σε αγώνα δρόμου για να φτάσει στο τέρμα, έτσι κάθε άνθρωπος βαδίζει σταθερά στο δρόμο της ζωής του.

Όμως ο πιο σημαντικός σκοπός του χριστιανού είναι να βαδίσει το δρόμο του Χριστού μέσα στην Εκκλησία, όπως και τόσοι **Άγιοι**. Αυτός ο δρόμος δεν είναι πάντα εύκολος. Πολλά εμπόδια μπαίνουν και του δυσκολεύουν την πορεία. Μερικές φορές κινδυνεύει να χαθεί, όπως το καράβι στην τρικυμία. Χρειάζεται λοιπόν καθημερινά να είναι προσεκτικός. Να έχει δυνατή πίστη ότι θα τα καταφέρει. Να μη λυγίζει στην πρώτη δυσκολία. Όταν χρειάζεται, να διορθώνει την πορεία του, όπως ο καπετάνιος που οδηγεί ανάμεσα στα τεράστια κύματα το καράβι του με δύναμη και σταθερές κινήσεις.

*Στο δρόμο
του Χριστού*

Μαθαίνω τις ηέξεις

Άγιοι: Οι χριστιανοί που με τη ζωή και το έργο τους φτάνουν κοντά στο Θεό.

Το ευλογημένο καράβι

- Πού πας, καραβάκι, με τέτοιο καιρό;
Σε μάχεται η θάλασσα, δεν τη φοβάσαι;
Άνεμοι σφυρίζουν και πέφτει νερό,
πού πας, καραβάκι, με τέτοιο καιρό;
- Για χώρα πηγαίνω πολύ μακρινή.
Θα φέξουνε φάροι πολλοί να περάσω.
Βοριάδες, νοτιάδες θα βρω, μα θα φτάσω
με πρίμο* αγεράκι, μ' ακέριο* πανί.
- Κι οι κάβοι* αν σου στήσουν τη νύχτα καρτέρι*;
Απάνω σου αν πέσει το κύμα θεριό
Και πάρει τους ναύτες και τον τιμονιέρη;
Πού πας, καραβάκι, με τέτοιο καιρό;
- Ψηλά στο εκκλησάκι του βράχου, που ασπρίζει,
για μένα έχουν κάμει κρυφή λειτουργία.
Ορθός ο Χριστός το τιμόνι μου αγγίζει,
στην πλήρη μου στέκει η Παρθένα Μαρία.

Ζαχ. Παπαντωνίου

- * πρίμο: Καλό.
* ακέριο: Σώο, ολόκληρο.
* κάβοι: Ακρωτήρια.
* καρτέρι: Παγίδα.

Η... μεσοστιχίδα του ΧΡΙΣΤΟΥ

Ο αθλητής .... σε αγώνα δρόμου.

Χ

Έτσι λέγεται αλλιώς και το τέλος ενός δρόμου.

Ρ

Ο πιο σημαντικός σκοπός του πιστού χριστιανού είναι να γίνει ....

Ι

Ο άνθρωπος βάζει κάποιον .... στη ζωή του και προσπαθεί να τον πετύχει.

Σ

Ο καπετάνιος οδηγεί το καράβι ανάμεσα στα τεράστια ....

Τ

Όταν χρειάζεται, ο άνθρωπος .... την πορεία του.

Ο

Ο πιστός βαδίζει το δρόμο του Χριστού μέσα στην ....

Σ

Με λίγα λόγια

- ✓ Ο άνθρωπος βαδίζει το δρόμο της ζωής του έχοντας κάποιο σκοπό που προσπαθεί να πραγματοποιήσει.
- ✓ Ο σκοπός του χριστιανού είναι να βαδίζει το δρόμο του Χριστού μέσα στην Εκκλησία όπως έκαναν τόσοι Άγιοι.
- ✓ Ο άνθρωπος που ακολουθεί το δρόμο του Χριστού συναντά εμπόδια τα οποία νικά με τη βοήθεια του Θεού.

Με μία φράση

Η πορεία του χριστιανού στη ζωή είναι προσπάθεια να βαδίζει το δρόμο που χάραξε ο Χριστός.

3

Βαδίζουμε όλοι μαζί

Μέχρι τώρα είδαμε πως η ζωή των χριστιανών είναι η προσπάθεια να βαδίσουν στο δρόμο που χάραξε ο Χριστός. Η πορεία αυτή περνάει μέσα από την Εκκλησία που μας χαρίζει τα δώρα της πίστης, της ελπίδας, της αγάπης.

Μέσα στην Εκκλησία παίρνουμε δύναμη. Νιώθουμε ότι ο Θεός είναι δίπλα μας, βοηθός και οδηγός στη δύσκολη πορεία μας. Ενωμένοι σαν αδέρφια γινόμαστε **συνδοκίμοι** και με αγάπη στηρίζουμε ο ένας τον άλλο.

*Η Εκκλησία
μάς δίνει δύναμη*

Ο Απόστολος Παύλος με γράμματα που έστειλε στις πρώτες Εκκλησίες έδινε συμβουλές στους χριστιανούς, για να ξεπεράσουν τις δυσκολίες τους με αγάπη. Τους ενθάρρυνε στον αγώνα τους, ώστε να παραμένουν πιστοί στο Χριστό, να βοηθά ο ένας τον άλλο και να είναι αγαπημένοι χωρίς διχόνοιες. Δεν τους στήριζε όμως μόνο με τα λόγια. Τους έδινε βοήθεια και στήριξη με τα χρήματα που μαζεύονταν από εράνους.

Αλλά και σήμερα με ό,τι μπορεί ο καθένας να δώσει, η Εκκλησία προσφέρει στέγη και φαγητό σε πολλούς από τους συνανθρώπους μας. Τα «**σπίτια γαλήνης**» αλλά και γηροκομεία και ορφανοτροφεία που λειτουργούν με τη δική μας στήριξη είναι οι αποδείξεις της αδελφικής πορείας μας στη ζωή.

*Η βοήθεια
της Εκκλησίας*

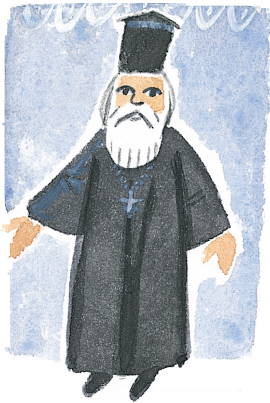

Μαθαίνω τις λέξεις

συνοδοιπόρος: Αυτός που βαδίζει με κάποιον παρέα.

«σπίτια γαλήνης»: Έτσι λέγονται κάποιοι χώροι που ανήκουν στην Εκκλησία και προσφέρουν καθημερινά φαγητό σε φτωχούς ανθρώπους.

Μικροί δημοσιογράφοι

Φτιάξτε μικρές ομάδες με τους συμμαθητές σας και επισκεφτείτε την εκκλησία της ενορίας σας. Βρείτε τον ιερέα που είναι υπεύθυνος και πάρτε του μια συνέντευξη για την προσφορά της ενορίας στους ανθρώπους. Καταγράψτε τις απαντήσεις του ιερέα και παρουσιάστε τες στην τάξη.

Συνοδοιπόροι στο δρόμο του Χριστού

Οργανώστε ένα μικρό παζάρι με χειροτεχνίες που θα φτιάξετε στην τάξη και με τα χρήματα που θα μαζέψετε, προσφέρετε:

- ένα γεύμα στο σπίτι γαλήνης της ενορίας σας ή
- στήριξη σε μια φτωχή οικογένεια της γειτονιάς σας ή
- βιβλία και δώρα σε ένα ορφανοτροφείο της περιοχής σας.

Όλοι βοηθάμε στον αγώνα της Εκκλησίας για να υπάρχουν: «Σπίτια γαλήνης», γηροκομεία, ορφανοτροφεία, κατηχητικά σχολεία, νοσοκομεία, βοήθεια σε χώρες που υποφέρουν από την πείνα ή τους πολέμους κ.ά.

Με λίγα λόγια

- ✓ Όλοι οι χριστιανοί είμαστε συνοδοιπόροι στο δρόμο του Χριστού.
- ✓ Στηρίζουμε και αγαπάμε αδελφικά ο ένας τον άλλο.
- ✓ Ο Απόστολος Παύλος στήριζε πνευματικά αλλά και οικονομικά τους χριστιανούς, όταν αντιμετώπιζαν δυσκολίες.
- ✓ Σήμερα με τη βοήθεια όλων μας η Εκκλησία προσφέρει στέγη και φαγητό σε πολλούς από τους συνανθρώπους μας.
- ✓ Με την προσφορά όλων μας μπορούν να υπάρχουν «σπίτια γαλήνης», γηροκομεία, ορφανοτροφεία κ.λπ.

Με μία φράση

Οι χριστιανοί είμαστε συνοδοιπόροι στο δρόμο που ο Χριστός χάραξε και όλοι μαζί βαδίζουμε βοηθώντας και στηρίζοντας ο ένας τον άλλο.

4

Κανόνες πορείας

Στο προηγούμενο μάθημα είδαμε πως οι χριστιανοί βαδίζουμε όλοι μαζί αδελφικά στο δρόμο που μας έδειξε ο Χριστός. Είμαστε δηλαδή μια μεγάλη οικογένεια, που, για να μπορέσει να ζήσει ειρηνικά, χρειάζεται τις συμβουλές και τους **κανόνες** του Θεού Πατέρα της.

Οι κανόνες είναι απαραίτητοι στη ζωή των ανθρώπων, για να μην υπάρχουν προβλήματα μεταξύ τους. Είναι σημαντικοί, γιατί τους προφυλάσσουν από **κακοτοπιές** και τους δείχνουν τον κίνδυνο. Όταν κάποιος οδηγεί, για παράδειγμα, πρέπει να φοράει τη ζώνη ασφαλείας. Αν δεν τη φορέσει, τότε σε κάποιο απότομο φρενάρισμα ή τρακάρισμα μπορεί να χτυπήσει. Ή αν τον σταματήσει η τροχαία, θα πληρώσει πρόστιμο.

Σε κάθε παιχνίδι υπάρχουν κανόνες. Σκεφθείτε έναν ποδοσφαιρικό αγώνα που ο καθένας παίζει όπως θέλει και δεν υπάρχει διαιτητής. Πώς θα μας φαινόταν αλήθεια το κρυφό, το κυνηγητό και τόσα άλλα ομαδικά παιχνίδια χωρίς εκείνους τους κανόνες που τα κάνουν διασκεδαστικά;

Στην προηγούμενη τάξη μιλήσαμε για τις Δέκα Εντολές του Θεού προς τους ανθρώπους. Με τον ερχομό όμως του Χριστού ανάμεσά μας γνωρίσαμε και άλλες εντολές πολύ σημαντικές αλλά και απαραίτητες για την πορεία μας ως χριστιανών. Για να βαδίσουμε σωστά λοιπόν στο δρόμο του Χριστού, χρειάζεται να υπακούσουμε στις εντολές και στους κανόνες που μας δίδαξε. Αυτοί οι κανόνες μοιάζουν με τις συμβουλές ενός στοργικού πατέρα στα παιδιά του, για να μπορέσουν να ζήσουν ειρηνικά μεταξύ τους. Μοιάζουν με το φως του φάρου, που προειδοποιεί τα καράβια για τα επικίνδυνα βράχια.

**Οι κανόνες
είναι
απαραίτητοι**

**Οι εντολές
του Χριστού**

Μαθαίνω τις λέξεις

κανόνες: Απαραίτητες οδηγίες για τη σωστή λειτουργία του σχολείου, του παιχνιδιού, της ζωής, της οικογένειας, της γραμματικής κ.λπ.
κακοτοπιές: Δυσκολίες, επικίνδυνες καταστάσεις.

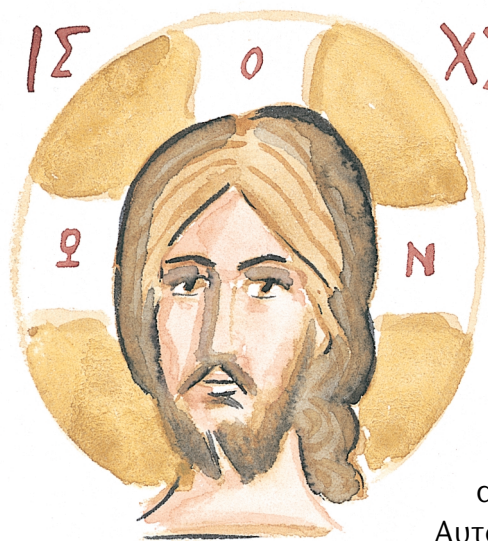
Βρίσκω τους σωστούς κανόνες

Ο Θοδωρής και η αδελφή του η Μαρία έχουν μπερδέψει τους κανόνες. Βοήθησέ τους να ξεχωρίσουν τους σωστούς από τους λανθασμένους.

Κανόνας	Σωστό	Λάθος
1. Μιλώ μέσα στην τάξη, όταν ο δάσκαλος κάνει μάθημα.		
2. Πλένω τα χέρια μου πριν από το φαγητό.		
3. Όταν κάνω ζημιές, λέω ψέματα για να τις καλύψω.		
4. Στην ενεργητική φωνή τα ρήματα λήγουν σε - ω.		
5. Μιλάω πάντα με αγνώστους που με πλησιάζουν στο δρόμο.		
6. Δένομαι πάντα και στο πίσω κάθισμα του αυτοκινήτου.		
7. Το τετράγωνο έχει περισσότερες γωνίες από το παραλληλόγραμμο.		
8. Σύμφωνα με τις Δέκα Εντολές του Θεού επιτρέπεται να κλέβεις.		
9. Μέσα στην εκκλησία προσέχω και προσεύχομαι.		

Η εντολή της αγάπης

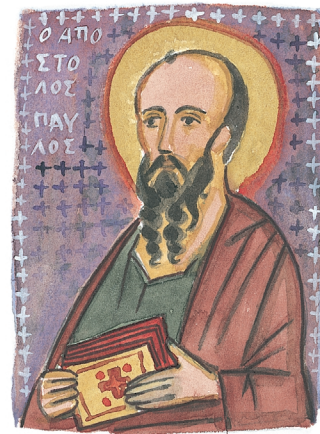
Όταν ο Χριστός ήρθε στον κόσμο, οι άνθρωποι άκουσαν ένα καινούριο μήνυμα, που συμπλήρωνε τις Δέκα Εντολές και τους έδινε δύναμη κι ελπίδα για ζωή. Και το μήνυμα αυτό ήταν η αγάπη.

«Αγαπάτε αλλήλους» είπε ο Χριστός στους μαθητές του. Δηλαδή να αγαπάει ο ένας τον άλλο, όπως κι εκείνος τους αγάπησε. Έτσι θα μπορούσαν να λέγονται μαθητές του. Ακόμη είπε να αγαπούν οι άνθρωποι και τους εχθρούς τους και να προσεύχονται γι' αυτούς. Γιατί ποια αξία έχει να αγαπάει ο άνθρωπος μόνο αυτούς που τον αγαπούν; Αυτό μπορούν όλοι οι άνθρωποι να το κάνουν. Για τους χριστιανούς όμως αγάπη σημαίνει να ξεπεράσουν τον εγωισμό τους και να αγαπήσουν και να συγχωρήσουν τους εχθρούς τους, όπως έκανε κι ο Χριστός.

Ο Απόστολος Παύλος μίλησε για την αγάπη

«Εκείνος που αγαπάει έχει καλοσύνη. Εκείνος που αγαπάει δεν έχει ζήλια. Εκείνος που αγαπάει δεν υπερηφανεύεται, δεν είναι εγωιστής και ούτε θυμώνει εύκολα. Ξεχνάει το κακό που του έχουν κάνει, δε χαίρεται για το στραβό που γίνεται, αλλά χαίρεται για το σωστό. Εκείνος που αγαπάει, όλα τα ανέχεται, έχει σε όλα εμπιστοσύνη, για όλα ελπίζει και όλα τα υπομένει.»

Α' Κορ. 13, 4-7

Οι σχέσεις μας με τους άλλους

Ο Χριστός μάς δίδαξε επίσης ένα χρυσό κανόνα για τις σχέσεις μας με τους άλλους ανθρώπους: *Να μην κάνουμε στους συνανθρώπους μας, αυτό που δε θα θέλαμε να κάνουν σε μας.* Δηλαδή, να μην είμαστε άδικοι, κακοί με τους άλλους. Σκεφτείτε πόσο πιο ειρηνικός θα ήταν ο κόσμος μας, αν όλοι οι άνθρωποι ακολουθούσαν τη συμβουλή αυτή!

Το κρυπτόλεξο της αγάπης

Ανάμεσα στις λέξεις που είναι στο κουτί βρίσκω πόσες φορές κρύβεται η λέξη αγάπη!

Α	Γ	Α	Π	Η	Κ	Λ	Θ
Γ	Γ	Ν	Ω	Σ	Η	Φ	Ε
Α	Ε	Α	Γ	Α	Π	Η	Ο
Π	Λ	Χ	Π	Ι	Σ	Τ	Η
Η	Ι	Ζ	Ω	Η	Ψ	Ω	Δ
Β	Ο	Α	Γ	Α	Π	Η	Μ
Ε	Λ	Π	Ι	Δ	Α	Ζ	Ν

Παρέα με τους κανόνες - Χειροτεχνία

Χωριζόμαστε μέσα στην τάξη σε ομάδες. Γράφουμε κάποιους κανόνες από την καθημερινή μας ζωή σε χρωματιστό χαρτί κανσόν (π.χ. προστατεύουμε τη φύση και το περιβάλλον, προσέχουμε την ώρα του μαθήματος στην τάξη κ.λπ.). Κάθε ομάδα χρησιμοποιεί διαφορετικό χρώμα. Στο τέλος της ομαδικής εργασίας αναρτούμε τα χαρτιά κανσόν στους τοίχους της τάξης μας.

**Με πέντε
λόγια**

- ✓ Οι κανόνες είναι απαραίτητοι στη ζωή των ανθρώπων, για να μην υπάρχουν προβλήματα.
- ✓ Ο Χριστός μάς δίδαξε εντολές και κανόνες, για να βαδίζουμε στο δρόμο του.
- ✓ Οι εντολές του Χριστού μοιάζουν με το φως του φάρου, που προειδοποιεί τα καράβια για τα επικίνδυνα βράχια.
- ✓ Ο Χριστός μάς έδωσε τη μεγάλη εντολή της αγάπης, δηλαδή να αγαπάμε ο ένας τον άλλο, όπως κι εκείνος μας αγάπησε πολύ.

Με μία φράση

Οι εντολές του Χριστού μάς προφυλάσσουν και μας στηρίζουν να βαδίσουμε το δρόμο που χάραξε εκείνος.

